

**DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

16/2154-9

19.05.2016

Omdisponering av dyrket jord. Svar til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite.

Jeg viser til Kontroll- og konstitusjonskomiteens brev av 4. mai 2016, der det bes om svar på om kommunal- og moderniseringsministeren kan bekrefte tall fra KOSTRA og opplysninger i avisen Nationen mandag 18. april 2016 vedrørende faktisk omdisponering av matjordareal. Det bes også om statsrådets vurdering av omfanget av ikke-rapportert omdisponering av dyrket mark.

Jeg har nylig innhentet opplysninger fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og Landbruks- og matdepartementet (LMD) om rapporterte tall i KOSTRA for omdisponert areal dyrka jord for de senere årene.

Spørsmål 1: Kan statsråden bekrefte tallene fra KOSTRA og opplysningene i Nationen vedrørende faktisk omdisponering av matjordareal?

Tabellen nedenfor viser rapporterte tall fra SSB for omdisponering av dyrka jord for 2014 og 2015. LMD bruker tallet for areal omdisponert dyrka jord til annet formål enn landbruk, altså eksklusiv skogplanting, som det offisielle tallet for omdisponert areal dyrka jord.

	Omdisponering av dyrka jord i alt (inkludert skogplanting)		Omdisponering av dyrka jord til andre formål enn landbruk (eksklusiv skogplanting)	
	Foreløpige tall pr 15. mars	Endelige tall pr 15.juni	Foreløpige tall pr 15.mars	Endelige tall pr 15.juni
2014	5 317 daa	5 962 daa	5 050 daa	5 710 daa
2015	6 373 daa	kommer juni -16	6 264 daa	kommer juni -16

Min vurdering er at tallene fra KOSTRA for omdisponert areal dyrka jord stemmer, ut fra de forutsetningene som ligger i rapporteringsordningen. Jeg er enig med LMD i at det er riktig å bruke tallet for areal omdisponert dyrka jord til annet formål enn landbruk som det offisielle tallet for omdisponering av dyrka jord.

Foreløpige tall rapportert til KOSTRA for omdisponert areal dyrka jord i 2015 forelå medio mars 2016. Det *foreløpige* tallet for 2015 for omdisponert areal dyrka jord til alle formål *inklusiv skogplanting* er 6 373 daa. Det er dette tallet som er referert i Nationens oppslag. Avisen skriver at det har vært en økning på 1 056 dekar omdisponert dyrka jord siden året før. Som vi ser av tabellen var det *foreløpige* tallet for omdisponert areal dyrka jord til alle formål *inklusiv skogplanting* i 2014 på 5 317 daa, som er 1 056 daa mindre enn tilsvarende *foreløpige* tall for 2015. Endelig tall for omdisponert areal dyrka jord til annet formål enn landbruk for 2014 var 5 710 dekar. Tilsvarende foreløpige tall for 2015 er 6 264 dekar.

Tallene som Nationen har brukt stammer som nevnt fra KOSTRA. Imidlertid mener jeg at de tallene som avisen har brukt gir et feilaktig inntrykk av den reelle omdisponering av dyrka jord. Man bør unngå å bruke foreløpige tall, så lenge det vil foreligge endelige kvalitets-sikrede tall tre måneder senere. Uansett blir det feil å beregne økning i omdisponert areal ut fra en sammenligning med *foreløpige* tall fra året før, når det foreligger *endelige* tall fra samme år. I dette tilfellet har det gitt en nesten dobbelt så stor økning i omdisponert areal dyrka jord fra 2014 til 2015, sett i forhold til hva en sammenligning av foreløpige tall for 2015 med endelige tall fra 2014 ville gitt. Avisen har i tillegg brukt tall som inkluderer arealer som er vedtatt omdisponert også til skogplanting, som ikke er vedtatt omdisponert til utbyggingsformål. Avisen har med andre ord sammenlignet foreløpige tall i feil kategori med gamle tall i feil kategori, og sett bort fra oppdaterte tall. Jeg mener at man skal være varsom med å trekke konklusjoner ut fra et slikt grunnlag.

En sammenligning av foreløpige tall for 2015 mot endelige tall fra 2014 viser en endring fra 5 710 dekar dyrka jord vedtatt omdisponert til annet formål enn landbruk i 2014 til 6 264 dekar i 2015, som gir en økning på 554 dekar. Dette er 502 dekar mindre enn det tallet som Nationen bruker. De foreløpige tallene er usikre og lite egnet som grunnlag for å konkludere om måloppnåelsen for jordvernmålet. Tallene blir hvert år kvalitetssikret, og erfaringsmessig skjer det en del endringer fram mot endelig publisering 15.juni. Det er først når endelige tall foreligger at vi kan trekke konklusjoner om omdisponeringstallene.

Enhver økning i tallet for omdisponert areal dyrka jord er selvsagt uheldig. I årene 2005-2013 ble det i gjennomsnitt omdisponert 7 600 dekar dyrka mark årlig. Stortinget fastsatte et nytt mål for omdisponering ved behandlingen av jordvernstrategien 8. desember 2015. Det nye målet for årlig omdisponering av dyrka mark er 4 000 dekar, og "*Stortinget ber regjeringen sørge for at målet nås gradvis innen 2020*". Det er på denne bakgrunn for tidlig å konkludere med hensyn til måloppnåelse. De foreløpige tallene for 2015 gjelder i hovedsak for tiden før Stortinget fastsatte målet. Stortingets vedtak er at målet skal nås innen 2020.

Spørsmål 2: Komiteen ber videre om statsrådets vurdering av omfanget av ikke-rapportert omdisponering av dyrket mark.

KOSTRA er det nasjonale rapporteringssystemet som gir oversikt over kommunal og fylkeskommunal virksomhet for alle sektorer. Gjennom innrapportering fra kommunene registreres informasjon om omdisponering av dyrka jord til andre formål enn landbruk. KOSTRA fanger opp omdisponering på to nivåer; den omdisponeringen som blir vedtatt gjennom reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven, og den som skjer gjennom enkeltsaker etter jordlova. Omdisponering som skjer direkte gjennom kommuneplanens arealdel blir med andre ord ikke rapportert gjennom KOSTRA per i dag. Dersom en kommune velger å legge inn områder for bebyggelse og anlegg i kommuneplanens arealdel uten å kreve reguleringsplan før utbygging skjer, kan dette føre til underrapportering av omdisponert dyrka jord gjennom KOSTRA. Hovedregelen er at større bygge- og anleggstiltak skal behandles gjennom reguleringsplan, og at det i definerte utbyggingsområder i kommuneplanens arealdel blir satt krav om reguleringsplan før utbygging.

Ifølge oppslaget i Nationen 18.april 2016 kan den faktiske omdisponeringen være større enn tallene fra KOSTRA viser, siden det er omdisponering på reguleringsplannivå som rapporteres. Erfaringsmessig blir en del planlagte utbygginger aldri realisert, slik at arealet ikke blir nedbygd. Samtidig kan mindre arealer avsatt i kommuneplan bli nedbygd uten at det utarbeides reguleringsplan. Dette er slik rapporteringen gjennom KOSTRA har vært gjennomført over flere år, ved at det er de kommunale vedtakene som registreres. Det er imidlertid ikke uten videre riktig å hevde at den faktiske nedbyggingen dermed er større enn den rapporterte omdisponeringen, da det er grunn til å anta at flere vedtatte reguleringsplaner aldri blir gjennomført. Det hender også at vedtatte reguleringsplaner omgjøres og at arealer tilbakeføres til LNFR-områder (landbruks-, natur- og friluftsførmål samt reindrift) igjen.

En har til nå heller ikke hatt rapportering av landbrukets egen nedbygging innenfor områdene som er avsatt til LNFR-områder i kommuneplanens arealdel.

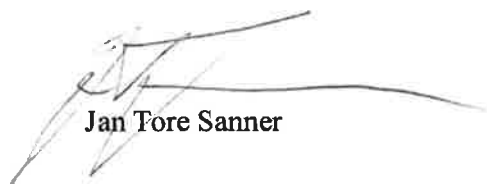
Jeg har fått opplyst at Landbruks- og matdepartementet er klar over de feilmarginer som kan ligge i systemet, og at Landbruksdirektoratet i samarbeid med SSB har igangsatt en vurdering av om KOSTRA kan forbedres for å registrere faktisk nedbygging og nydyrking. Samtidig har Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) i gang et arbeid for å se om en ved hjelp av flyfoto og digitale kart kan gi oversikt over arealbruksendringer i kommunene.

I arbeidet med å forbedre rapportering og rapporteringsmetoder er det også viktig å ta vare på det beste i eksisterende rapporteringsmetoder, blant annet slik at lange tidsserier beholdes. Jeg er opptatt av å unngå at kommunenes samlede rapporteringsbelastning blir større enn hva som er hensiktsmessig, samtidig som vi trenger en mest mulig treffsikker registrering av reell omdisponering av verdifulle jordressurser. Jeg mener at det i dag gjøres et svært godt og grundig arbeid for å frambringe oppdatert statistikk over omdisponeringen av dyrka jord.

Samtidig ser jeg fram til resultatene av det arbeidet som nå gjøres i regi av Landbruks- og matdepartementet, Landbruksdirektoratet og Statistisk sentralbyrå for å søke å finne fram til

mulige forbedringer i måten vi holder oversikt over endringer i disponeringen av jordbruksarealene.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Jan Tore Sanner', written over a horizontal line. The signature is stylized and somewhat cursive.